

นิพนธ์ต้นฉบับ

Received: July 1, 2020

Accepted: January 2, 2021

Published: March 2, 2021

การศึกษาองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคมของวิทยาลัย ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

A Study of Factors Analysis of Promoting in Academic Services in
Colleges of Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health

นางพเยาว์ จงมี

Nongpayao Jongmee

กองบริการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก

Academic Service Department, Praboromarajchanok Institute

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปริมาณ ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ที่มีประสบการณ์ในการทำงานและให้บริการวิชาการแก่สังคม ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 318 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ด้วยวิธีการสกัดตัวประกอบหลัก หมุนแกนตัวประกอบแบบอโรโธนอนอล ด้วยวิธีแวนแมกซ์

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ บรรยายด้วย 50 ตัวแปร มีค่าความแปรปรวนรวม คิดเป็นร้อยละ 75.269 โดยแต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายร้อยละความแปรปรวนได้มากที่สุด ตามลำดับ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การสร้างเครือข่าย ร้อยละ 20.843 ประกอบด้วย 16 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาตนเอง ร้อยละ 19.611 ประกอบด้วย 10 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 การมีส่วนร่วม ร้อยละ 18.036 ประกอบด้วย 10 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การจัดทำแผนแบบบูรณาการ ร้อยละ 10.529 ประกอบด้วย 5 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 5 การสร้างความเข้มแข็ง ร้อยละ 6.249 ประกอบด้วย 9 ตัวแปร

คำสำคัญ: การบริการวิชาการแก่สังคม, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ, สถาบันพระบรมราชชนก

Corresponding author: นางพเยาว์ จงมี E-mail: nongpayao@gmail.com

Original article

Abstract

Received: July 1,2020

Accepted: January 2,2021

Published: March 2,2021

The purpose of this quantitative research was to study and analyze factors promoting academic service of the colleges under the jurisdiction of the Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health. We used multi-stage random sampling sample to recruit 318 teachers under the jurisdiction of the Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health who experienced in academic service to society at least 1 year. Data was collected by using a questionnaire. Reliability of the questionnaire was good (Cronbach's alpha coefficient =0.98) . We analyzed the data using exploration factor analysis with orthogonal factor, varimax method.

We identified 5 factors described by 50 variables that accounted for 75.27 % of the total variance in academic service of the college under the jurisdiction of the Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health. Each factor described the percentage of variance from the highest, respectively, as follows: The factor 1, networking, consisted of 16 variables with describing 20.84% of variance. The factor 2, self-development, consisted of 10 variables with describing 19.61% of variance. The factor 3, presence participation, consisted of 10 variables with describing 18.04% of variance. The factor 4, integrated planning, consisted of 5 variables with describing 10.53% of variance. Lastly, the factor 5, strengthening, consisted of 9 variables with describing 6.249% of variance.

Keywords: Academic service; Exploratory factor analysis; Praboromarajchanok Institute

Corresponding author: Nongpayao Jongmee E-mail: nongpayao@gmail.com

บทนำ

สถาบันพระบรมราชชนก เป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ แห่งพระราชบัญญัติสถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2562 มีหน้าที่ผลิตและพัฒนาบุคลากรสุขภาพตามความต้องการของกระทรวงสาธารณสุข โดยจัดการศึกษาระดับปริญญาและระดับต่ำกว่าปริญญา ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 40 ซึ่งกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาทางวิชาการ การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน การวิจัย และการสร้างนวัตกรรมแก่ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสังคม เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถาบันอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางวิชาการของชุมชนและสังคม ต้องร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษานั้นหรือพื้นที่อื่น ตามที่สถาบันอุดมศึกษาเห็นสมควร สถาบันอุดมศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับสังคม เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะในการนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ เพื่อสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 (Higher Education Act, B.E. 2562) รวมทั้ง พระราชบัญญัติสถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2562 (Praboromarajchanok Institute Act, B.E. 2562) มาตรา 7 ยังกำหนดให้การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ที่เน้นความร่วมมือกับชุมชน เป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ของสถาบันพระบรมราชชนก โดยดำเนินการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทั้ง 6 ข้อ ดังนี้ 1) กำหนดชุมชนหรือองค์กรเป้าหมายของการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยมีความร่วมมือระหว่างคณะหรือหน่วยงานเทียบเท่า 2) จัดทำแผนบริการวิชาการโดยมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือองค์กรเป้าหมายที่กำหนดในข้อ 1 3) ชุมชนหรือองค์กรเป้าหมายได้รับการพัฒนาและมีความเข้มแข็งที่มีหลักฐานที่ปรากฏชัดเจน 4) ชุมชนหรือองค์กรเป้าหมายดำเนินการพัฒนาด้านตนเองอย่างต่อเนื่อง 5) สถาบันสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาชุมชนหรือองค์กรเป้าหมาย และ 6) ทุกคณะมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผนบริการทางวิชาการแก่สังคมของสถาบัน ตามข้อ 2 โดยมีจำนวนอาจารย์เข้าร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของอาจารย์ทั้งหมดของสถาบัน ทั้งนี้ ต้องมีอาจารย์มาจากทุกคณะ (Office of the Higher Education Commission, 2014) ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยคณาจารย์จากวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 39 แห่ง ประกอบด้วย วิทยาลัยพยาบาล จำนวน 30 แห่ง วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จำนวน 7 แห่ง วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนภิเษก และวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย อภัยภูเบศร ซึ่งกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ (Praboromarajchanok Institute, 2019)

แม้ว่า สถาบันอุดมศึกษาจะมีการให้บริการทางวิชาการเป็นจำนวนมาก แต่เป็นการบริการวิชาการ เพื่อความต้องการรายบุคคล และมีผลต่อสังคมไม่มากนัก ยังขาดการบริการเชิงบทบาทของการเป็นผู้ชี้เหตุ เตือนภัย แนะนำหนทางที่ดีแก่ท้องถิ่น การสร้างองค์ความรู้ ที่สอดคล้องต่อท้องถิ่นชุมชนยังมีจำนวนไม่มากนัก และมีเวทีในการเรียนรู้ของชุมชนน้อย ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานสากลมาก (Office of the Education Council, 2009) และจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ด้านการให้บริการวิชาการ ของสถาบันพระบรมราชชนก ในปีการศึกษา 2562 ถึงแม้จะดำเนินการได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับสถาบันอุดมศึกษา โดยมีจุดเด่นอยู่หลายด้าน เช่น มีบุคลากรอาจารย์ด้านสุขภาพที่มีศักยภาพสูง เอื้อต่อการให้บริการวิชาการด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับชุมชน ระดับชาติ นานาชาติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมกับองค์กรเป้าหมาย โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภายนอกองค์กร มีการจัดบริการวิชาการที่มีประโยชน์กับประชาชนในชุมชน และสังคมโดยตรง มีหลักสูตรฝึกอบรมระดับนานาชาติ ให้กับประเทศเพื่อนบ้าน อย่างต่อเนื่อง ซึ่งนับว่าเป็นการบริการวิชาการที่มีมาตรฐานและคุณภาพทางวิชาการ จนเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ แต่สถาบันอาจเพิ่มรูปแบบการให้บริการวิชาการ ดังนี้ 1) กำหนดชุมชนเป้าหมายที่ดำเนินการวางแผนและจัดกิจกรรมซึ่งมีคณาจารย์จากกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาร่วมกันดำเนินการเพิ่มเติมจากองค์กรเป้าหมาย 2) การเพิ่มความหลากหลายในการให้บริการ เช่น การให้คำปรึกษาออนไลน์ การเผยแพร่ความรู้ ทางวิทยุ โทรศัพท์ ฯลฯ เป็นต้น 3) การพิจารณาสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกหรือมหาวิทยาลัยที่มีองค์ความรู้ ด้านเทคโนโลยีเพื่อร่วมกันสร้างนวัตกรรมด้านสุขภาพ และ 4) การพัฒนา

ด้านการใช้ทักษะที่ทันสมัยในยุคดิจิทัลและเหมาะสมกับพฤติกรรมบริการวิชาการของวิถีชีวิตใหม่ โดยสถาบันควร ทบทวนและจัดทำแผนการบริการวิชาการประจำปีที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดประเมินความสำเร็จ (Internal Quality Assurance, Praboromarajchanok Institute, 2019)

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องเป็นศูนย์กลางด้านวิชาการที่ทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่ประชาชน ภายนอก เพื่อให้องค์ความรู้ที่มีนั้นได้รับการกระจายและการต่อยอดความคิดให้กว้างขวางมากที่สุด รวมทั้งเป็นการให้ การศึกษาแก่ประชาชนในทางอ้อม เพื่อให้เขาสามารถติดตามวิทยาการใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทัน แม้มีได้อยู่ในระบบการศึกษา โดยเปิดกว้างให้ชุมชนเข้าร่วมเรียนรู้ และ มหาวิทยาลัยเองก็ต้องร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกับชาวบ้านและฝ่าย อื่นๆ ที่สนใจ นอกจากนี้สถาบันยังสามารถเปิดให้ชุมชนได้มาใช้ประโยชน์จากวัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ของ มหาวิทยาลัยเพื่อประโยชน์ต่างๆ เช่น การฝึกอบรม เวทีประชุมชาวบ้าน หรือการใช้ศูนย์วิจัย ศูนย์วิทยาศาสตร์ ห้องทดลอง แปลงทดลองของสถาบัน เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น (Tungkunanan, 2010) ซึ่งในปัจจุบันมหาวิทยาลัย ทั่วโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงในพันธกิจ โดยเป็นองค์กรที่ทำกิจการเพื่อสังคมมากยิ่งขึ้น เน้นการร่วมคิด ร่วมทำ และเกิด ประโยชน์ร่วมกัน โดยใช้ความรู้ ความชำนาญที่มี ให้เกิดผลกระทบที่ดีต่อสังคมในลักษณะพันธกิจสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยกับ สังคม (University Engagement) จึงเป็นจุดเปลี่ยนของการทำงานกับสังคม ซึ่งเดิมอยู่ในรูปแบบของการให้บริการ (Service) ไปสู่การทำงานร่วม (Engagement) กับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ในลักษณะเชิงสถาบันที่ร่วมเป็นหุ้นส่วนระยะยาว (Long-term Partnerships) และหวังที่จะให้มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อย่างแท้จริงของชุมชน หรือสังคมในพื้นที่ โดยมหาวิทยาลัยสามารถทำพันธกิจสัมพันธ์กับสังคม ตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของ มหาวิทยาลัย แนวทางการดำเนินงานเชิงวิชาการร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคม ในพันธกิจของมหาวิทยาลัย บน หลักการพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมคิด ร่วมทำแบบพันธมิตรและหุ้นส่วน (Partnerships) 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual Benefits) 3) มีการใช้ความรู้ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Scholarship) และ 4) เกิดผลกระทบ ต่อสังคมที่ประเมินได้ (Social Impact) มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่มีเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) และมีความ รับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) การทำพันธกิจสัมพันธ์จะทำให้มหาวิทยาลัยได้ตระหนักในความ รับผิดชอบต่อและมีส่วนร่วมกับสังคม มีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาพื้นที่สังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบต่อสังคม จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ทั้งองค์กร ชุมชน และสถาบันการศึกษา การทำพันธกิจสัมพันธ์ เป็นการนำภารกิจหลัก ของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการอยู่แล้ว เข้าไปดำเนินการร่วมกับองค์กรชุมชน การบริการทางวิชาการแก่สังคม หากนำผลงาน ไปขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ จะใช้คำว่า “ตำแหน่งวิชาการ รับใช้สังคม” นอกจากนี้แต่ละวิชาที่เปิดสอนสามารถนำไป รับใช้สังคมได้ เป็นการทำให้มหาวิทยาลัยมีบทบาท ในสังคมและชุมชนมากขึ้น มีผลกระทบที่ดีอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (University Engagement, 2016)

จากการทบทวนแนวคิดการบริการวิชาการแก่สังคม ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า องค์กรประกอบที่ส่งเสริมการบริการ วิชาการแก่สังคม ยังมีความซ้ำซ้อนในแนวคิดเดียวกัน อีกทั้งแนวคิดเดิมอาจไม่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการทำงานที่มี บุคลากรหลากหลายอยู่ในองค์กรเดียวกัน รวมถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นการวิเคราะห์ องค์กรประกอบจะช่วยลดทอนตัวแปรให้น้อยลง และนำตัวแปรที่มีความหมายคล้ายกัน ไปจัดกลุ่มเป็นองค์กรประกอบ เพื่อนำ ผลการศึกษาขององค์กรประกอบไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม พัฒนาการให้บริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข และเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถาบันการศึกษา ในการส่งเสริมการให้บริการทาง วิชาการแก่สังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

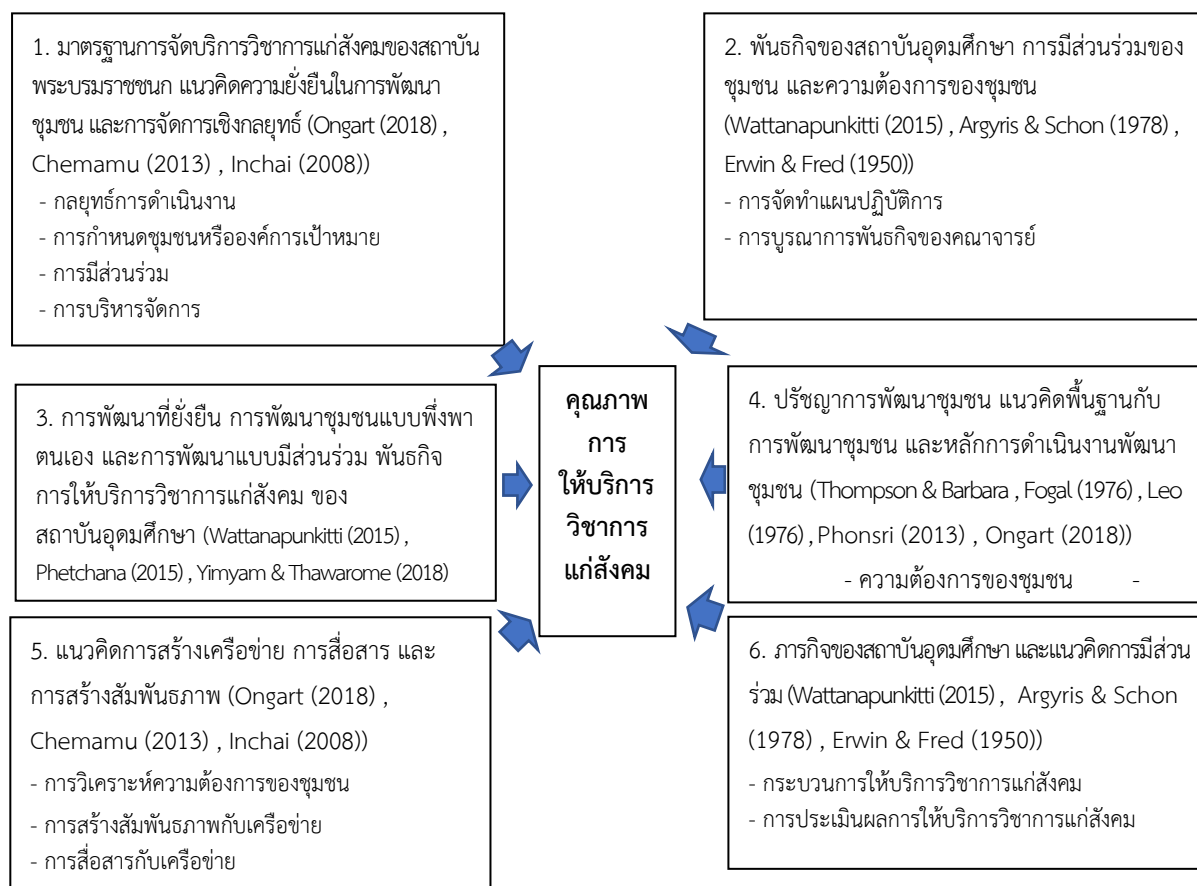
ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งองค์ประกอบหลักๆ ที่นำมาศึกษา เป็นแนวคิดเกณฑ์มาตรฐานการบริการวิชาการแก่สังคม ตามคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ อาจารย์จากคณะพยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 20 วิทยาลัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ผู้วิจัยใช้แนวคิดมาตรฐานการจัดการการบริการวิชาการแก่สังคมของ สถาบันอุดมศึกษาตามพันธกิจการให้บริการวิชาการแก่สังคม มากำหนดเป็นตัวแปรตาม จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดชุมชน หรือองค์การเป้าหมายของการให้บริการ วิชาการ 2) การจัดทำแผนบริการวิชาการโดยการ มีส่วนร่วมจากชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย 3) ชุมชน หรือองค์การเป้าหมายได้รับการพัฒนาและมีความเข้มแข็ง มีหลักฐานที่ปรากฏชัดเจน 4) ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายดำเนินการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 5) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ในการพัฒนาชุมชน หรือองค์การเป้าหมาย และ 6) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามแผนบริการวิชาการ แก่สังคมของอาจารย์ทุกคณะในมหาวิทยาลัย จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

การปกป้องสิทธิของกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี รหัสโครงการวิจัยที่ 1/2562 เอกสารหมายเลข EC 2-003/2562 ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและจะเก็บข้อมูลในส่วนที่ได้รับการอนุญาตเท่านั้น โดยผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิถอนตัวได้ตลอดเวลา ผู้วิจัยยืนยันว่าจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบใดๆ ต่อผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อหน่วยงาน ข้อมูลจะถูกเก็บเป็นความลับและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม และทำลายหลังการวิเคราะห์เสร็จสิ้น

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multiple - stage sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย (Inclusion criteria) เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารของวิทยาลัย ที่ปฏิบัติงานที่รองผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการหรือเทียบเท่า ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งรองผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการ ไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีประสบการณ์การจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมไม่น้อยกว่า 1 โครงการ กลุ่มที่ 2 อาจารย์ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มงานบริการวิชาการ ไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีประสบการณ์การจัดโครงการบริการวิชาการแก่สังคมไม่น้อยกว่า 1 โครงการ และกลุ่มที่ 3 อาจารย์ทั่วไปที่มีส่วนร่วมในการบริการวิชาการแก่สังคมไม่น้อยกว่า 1 โครงการ โดยการสุ่มวิทยาลัยทั้งหมดได้ 20 วิทยาลัย หลังจากนั้นหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเครือข่ายวิทยาลัย ซึ่งการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างพิจารณาตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยทั่วไปขนาดตัวอย่างที่ยอมรับได้ คือ 300-500 (Comrey & Lee, 1992) การวิจัยครั้งนี้จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน และผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10.00 เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแบบไม่สมบูรณ์ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 330 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำตอบ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ที่สร้างขึ้นโดยการบูรณาการแนวคิดของเกณฑ์มาตรฐานการบริการวิชาการ ตามคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับสถาบัน พ.ศ. 2557 ของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จึงได้แบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 50 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ถึง 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด) เครื่องมือได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน โดยถือเกณฑ์ความสอดคล้องกันและการยอมรับของผู้ทรงคุณวุฒิ ร้อยละ 80.00 โดยคงข้อความเดิมไว้ จำนวน 46 ข้อ ตัดออกจำนวน 6 ข้อ และปรับปรุง แก้ไข จำนวน 4 ข้อ จึงได้ข้อคำถาม จำนวน 50 ข้อ ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 0.85 นำไปทดลองใช้ (Try out) กับวิทยาลัย ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องภายในด้วยวิธีคำนวณค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค (Cronbach ' s alpha coefficient) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ จากผู้อำนวยการวิทยาลัยคณะพยาบาลศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 20 วิทยาลัย เพื่อส่งแบบสอบถามในรูปแบบของ Google form ให้กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 17 มกราคม 2563 ถึงวันที่ 30 มีนาคม 2563 โดยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับมาในรูปแบบของ Google form จำนวน 318 คน จากแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด จำนวน 330 คน และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 96.36 แล้วจึงนำข้อมูลมาลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ร้อยละ ส่วนองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบความสัมพันธ์ทั้งหมดของตัวแปร โดยการพิจารณาค่าความเหมาะสมของข้อมูลจากค่าสถิติของ ไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin : KMO) และค่าสถิติ ของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) ขั้นตอนที่ 2 การสกัดองค์ประกอบ ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ (Principal Component Analysis: PC) และขั้นตอนที่ 3 การหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax Method) เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่มีโครงสร้างอย่างง่ายไม่ซับซ้อน ทำให้การแปลความหมาย องค์ประกอบสะดวกขึ้น การหมุนแกนวิธีนี้จะได้ตัวแปรแต่ละตัวที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณา องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบนั้นต้องมีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่า หรือเท่ากับ 1 มีตัวแปรหรือข้อคำถามที่อธิบาย องค์ประกอบนั้นตั้งแต่ 3 ตัว ขึ้นไป โดยแต่ละตัวแปรต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ไม่ต่ำกว่า .30 และ นำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบไปกำหนดชื่อองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละ ของข้อมูลส่วนบุคคล ของอาจารย์วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข (n= 318)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	58	18.2
หญิง	260	81.8
อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	3	0.9
25-35 ปี	77	24.2
36-45 ปี	76	23.9
46-55 ปี	131	41.2
มากกว่า 55 ปี	31	9.7
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานที่วิทยาลัย		
1-5 ปี	57	17.9
6-10 ปี	86	27.0
11-15 ปี	46	14.5
16-20 ปี	45	14.2

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 20 ปี	84	26.4
ตำแหน่งงาน		
รองผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการ	20	6.3
อาจารย์ที่ปฏิบัติงานในกลุ่มงานบริการวิชาการ	82	25.8
อาจารย์ทั่วไปที่มีส่วนร่วมในการบริการวิชาการ	216	67.9
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	31	9.7
ปริญญาโท	211	66.4
ปริญญาเอก	76	23.9
ประสบการณ์การสอน		
1-5 ปี	55	17.3
6-10 ปี	76	23.9
11-15 ปี	52	16.4
16-20 ปี	38	11.9
มากกว่า 20 ปี	97	30.5
จำนวนการให้บริการวิชาการแก่สังคมในรอบปีที่ผ่านมา		
1-5 ครั้ง	212	66.7
6-10 ครั้ง	68	21.4
11-15 ครั้ง	17	5.3
16-20 ครั้ง	1	0.3
มากกว่า 20 ครั้ง	20	6.3

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัย จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 318 คน พบว่า เป็นเพศหญิง มากที่สุด คือ ร้อยละ 81.8 และเพศชาย ร้อยละ 18.2 อายุ พบว่า มีช่วงอายุ 46-55 ปี มากที่สุด คือ ร้อยละ 41.2 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 25 – 35 ปี ร้อยละ 24.2 ช่วงอายุ 36 – 45 ปี ร้อยละ 23.9 อายุมากกว่า 55 ปี ร้อยละ 9.7 และอายุน้อยกว่า 25 ปี ร้อยละ 0.9 ตามลำดับ ระยะเวลาการปฏิบัติงานที่วิทยาลัย พบว่า มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่วิทยาลัย อยู่ระหว่าง 6-10 ปี มากที่สุด คือ ร้อยละ 27.0 รองลงมา คือ มีระยะเวลาปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี ร้อยละ 26.4 มีระยะเวลาปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 1-5 ปี ร้อยละ 17.9 มีระยะเวลาปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 14.5 และมีระยะเวลาปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 14.2 ตามลำดับ ตำแหน่งในการปฏิบัติงานปัจจุบัน พบว่า ปฏิบัติงานในตำแหน่ง รองผู้อำนวยการกลุ่มงานบริการวิชาการหรือเทียบเท่า ร้อยละ 6.3 ปฏิบัติงานในกลุ่มงานบริการวิชาการ ร้อยละ 25.8 และ อาจารย์ทั่วไปที่มีส่วนร่วมในการบริการวิชาการ ร้อยละ 67.9 ระดับการศึกษา พบว่า อาจารย์มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาโท มากที่สุด คือ ร้อยละ 66.4 รองลงมา คือ ระดับปริญญาเอก ร้อยละ 23.9 และระดับปริญญาตรี ร้อยละ 9.7 ประสบการณ์ในการสอน พบว่า อาจารย์มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 20 ปี มากที่สุด คือ ร้อยละ 30.5 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 23.9 มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ระหว่าง 1-5 ปี ร้อยละ 17.3 มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 16.4 และมีประสบการณ์ในการสอนอยู่ระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 11.9 ตามลำดับ

จำนวนครั้งการให้บริการวิชาการ ภายใน 1 ปีที่ผ่านมา พบว่า อาจารย์ให้บริการวิชาการแก่สังคม จำนวน 1-5 ครั้ง มากที่สุด คือ ร้อยละ 66.7 รองลงมา คือ ให้บริการวิชาการแก่สังคม จำนวน 6-10 ครั้ง ร้อยละ 21.4

ให้บริการวิชาการแก่สังคม มากกว่า 20 ครั้ง ร้อยละ 6.3 ให้บริการวิชาการแก่สังคม จำนวน 11-15 ครั้ง ร้อยละ 5.3 และ ให้บริการวิชาการแก่สังคม จำนวน 16-20 ครั้ง ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าไอเกน (Eigenvalues) ร้อยละของความแปรปรวน ร้อยละของความแปรปรวนสะสม จำนวนข้อคำถาม และชื่อองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

องค์ประกอบ	ค่าไอเกน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน	ค่าร้อยละของ ความแปรปรวน สะสม	จำนวนข้อ คำถาม	ชื่อองค์ประกอบ
1	30.026	20.843	60.051	16	การสร้างเครือข่าย
2	2.884	19.611	65.819	10	การพัฒนาตนเอง
3	2.391	18.036	70.601	10	การมีส่วนร่วม
4	1.273	10.529	73.148	5	การจัดทำแผนแบบบูรณาการ
5	1.061	6.249	75.269	9	การสร้างความเข้มแข็ง

จากตารางที่ 2 แสดงว่า องค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีข้อคำถาม 50 ข้อ จัดกลุ่มได้เป็น 5 องค์ประกอบ โดยมีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่าหรือเท่ากับ 1 และมีตัวแปรหรือข้อคำถามที่อธิบายองค์ประกอบนั้น ตั้งแต่ 3 ตัว ขึ้นไป โดยแต่ละตัวแปรต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ไม่ต่ำกว่า 0.3 (Burbs & Grove,1993; Steven,1996) มีค่าไอเกน (Eigenvalues) อยู่ระหว่าง 1.061 ถึง 30.026 และอธิบายความแปรปรวนรวมได้ ร้อยละ 6.249 ถึง 20.843 ทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนสะสม รวมกันได้ร้อยละ 75.269

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัด สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

องค์ประกอบ	ตัวแปรที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1. การสร้างเครือข่าย	1. การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายภายนอก	0.750
	2. มีการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	0.723
	3. ผู้นำมีสัมพันธภาพที่ดี	0.711
	4. มีการกำหนดชุมชน/องค์กรเป้าหมายอย่างชัดเจน	0.709
	5. มีกลยุทธ์/แผนปฏิบัติการในการกำหนดชุมชนหรือองค์กรเป้าหมาย	0.707
	6. มีช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	0.699
	7. มีหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบหลัก	0.697
	8. การรับรื้อนโยบายการสร้างความร่วมมือ	0.689
	9. ผู้รับผิดชอบการมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	0.689
	10. มีกลยุทธ์/แผนปฏิบัติการ ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ	0.684
	11. มีผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติตามแผน	0.655

องค์ประกอบ	ตัวแปรที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม	น้ำหนัก องค์ประกอบ
2. การ พัฒนาตนเอง	12. ชุมชน/องค์การเป้าหมายให้ความร่วมมือในการกำหนดเป้าหมาย	0.641
	13. ชุมชน/องค์การเป้าหมายมีส่วนร่วมในการทำแผนปฏิบัติการ	0.633
	14. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการกำหนดชุมชน/องค์การเป้าหมาย	0.587
	15. ชุมชน/องค์การเป้าหมายสนับสนุนทรัพยากร เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง	0.577
	16. มีการลงนามความร่วมมือการกำหนดชุมชน /องค์การเป้าหมาย	0.544
	1. มีความคิดริเริ่ม/แสดงความคิดเห็นต่อการดูแลตนเอง	0.817
	2. มีการแสวงหานวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเอง	0.807
	3. มีความรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง	0.796
	4. มีการสรรหาผู้นำชุมชนตามแนวทางประชาธิปไตย	0.783
	5. มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	0.766
3. การมีส่วนร่วม	6. มีการพึ่งตนเอง ด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น	0.766
	7. นำผลการประเมิน ไปวางแผนการพัฒนาศักยภาพ	0.750
	8. มีการแสดงออกถึงความต้องการพัฒนาตนเองหรือแก้ไขปัญหของตนเอง	0.730
	9. มีการวางแผนพัฒนาตนเอง ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ	0.718
	10. มีการกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 5 ปี	0.705
	1. อาจารย์มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา	0.805
	2. อาจารย์มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย	0.804
	3. อาจารย์มีส่วนร่วมในการประเมินผลบริการวิชาการ	0.781
	4. อาจารย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา	0.770
	5. อาจารย์รับรู้บทบาทหน้าที่	0.730
4. การจัดทำ แผนแบบ บูรณาการ	6. อาจารย์มีส่วนร่วมจัดบริการวิชาการ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	0.691
	7. วิทยาลัยวางแผนบริการวิชาการ ให้อาจารย์เป็นรายบุคคล	0.671
	8. วิทยาลัยจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการบริการวิชาการ	0.663
	9. อาจารย์มีความตระหนัก	0.663
	10. วิทยาลัยประเมินความสำเร็จของแผนบริการวิชาการโดยการมีส่วนร่วมจาก ชุมชน/องค์การเป้าหมาย	0.571
	1. ชุมชน/องค์การเป้าหมาย มีผู้รับผิดชอบจัดทำแผนปฏิบัติการหรือกิจกรรมการ บริการวิชาการ	0.480
	2. วิทยาลัยมีกลยุทธ์/แผนปฏิบัติการบริการวิชาการโดยการมีส่วนร่วมจากชุมชน/ องค์การเป้าหมาย	0.440
	3. วิทยาลัยบูรณาการแผนบริการวิชาการ กับพันธกิจการวิจัยโดยการมีส่วนร่วมจาก ชุมชน/องค์การเป้าหมาย	0.424
	4. ชุมชน/องค์การเป้าหมาย มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดของแผนบริการวิชาการ	0.419
	5. วิทยาลัยบูรณาการแผนบริการวิชาการ กับพันธกิจการเรียนการสอน โดยการมีส่วน ร่วมจากชุมชน/องค์การเป้าหมาย	0.412
5. การสร้าง ความ เข้มแข็ง	1. อนุรักษ์วัฒนธรรม	0.662
	2. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา	0.655
	3. ใช้ทรัพยากรในชุมชน/องค์การเป้าหมาย ในการพัฒนาโดยไม่ต้องพึ่งทรัพยากรจาก วิทยาลัย	0.619
	4. ชุมชน/องค์การเป้าหมาย แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์	0.596
	5. ผู้นำชุมชน/ผู้นำองค์การเป้าหมายได้รับการยอมรับจากสมาชิก	0.586

องค์ประกอบ	ตัวแปรที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม	น้ำหนัก องค์ประกอบ
6. วิทยาลัยปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจการบริการวิชาการในการพัฒนาตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็ง		0.557
7. ชุมชน/องค์กรเป้าหมายปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น สังคมผู้สูงอายุ		0.550
8. ชุมชน/องค์กรเป้าหมายร่วมมือกันในการพัฒนาตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็ง		0.506
9. วิทยาลัยให้บริการวิชาการตรงกับความต้องการของชุมชน/องค์กรเป้าหมาย		0.460

จากตารางที่ 3 แสดงว่า องค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข มี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 มี 16 ตัวแปร พิจารณาข้อความโดยรวมแล้ว จึงเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การสร้างเครือข่าย องค์ประกอบที่ 2 มี 10 ตัวแปร พิจารณาข้อความโดยรวมแล้ว จึงเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การพัฒนาตนเอง องค์ประกอบที่ 3 มี 10 ตัวแปร พิจารณาข้อความโดยรวมแล้ว จึงเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 4 มี 5 ตัวแปร พิจารณาข้อความโดยรวมแล้ว จึงเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การจัดทำแผนแบบบูรณาการ องค์ประกอบที่ 5 มี 9 ตัวแปร พิจารณาข้อความโดยรวมแล้ว จึงเรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า การสร้างความเข้มแข็ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploration Factor Analysis; EFA) หรือการวิเคราะห์ปัจจัย ของตัวแปรที่มีผลต่อการส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ผลลัพธ์ที่ได้มีลักษณะเดียวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาและการรวบรวมข้อมูล ได้ องค์ประกอบทั้งหมด 5 องค์ประกอบ จากข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ จะมีแนวทางในการส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข โดยเรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด จนถึงองค์ประกอบที่มีความสำคัญน้อยที่สุด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ การสร้างเครือข่าย บรรยายด้วย 16 ตัวแปร มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.544 ถึง 0.750 มีค่าไอเกน (Eigenvalues) เท่ากับ 30.026 สามารถอธิบายความแปรปรวน คิดเป็นร้อยละ 20.843 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยอธิบายถึงการสร้างเครือข่ายการให้บริการวิชาการแก่สังคม กับหน่วยงานภายนอกหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนหรือองค์กรเป้าหมาย โดยการสร้างสัมพันธ์ทางที่ระหว่งผู้นำองค์กรหรือผู้นำชุมชนกับผู้นำสถาบันการศึกษา การมีองค์การหรือหน่วยงานย่อยทำหน้าที่ขับเคลื่อนกลไกการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การมีช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ หรือความเข้าใจที่สอดคล้องกัน การวิเคราะห์ปัญหาหรือความต้องการของชุมชนหรือองค์กรเป้าหมาย การจัดทำกลยุทธ์หรือแผนปฏิบัติการ การลงนามความร่วมมือ การสนับสนุนทรัพยากรในการให้บริการวิชาการแก่สังคม ซึ่งองค์ประกอบในการสร้างเครือข่ายการให้บริการวิชาการแก่สังคม ดังกล่าว สอดคล้องกับแนวคิดของ Ongart (2018) ที่แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการการบริการวิชาการที่ประสบความสำเร็จได้อาศัยความร่วมมือของเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chemamu (2013) ที่ศึกษาแนวโน้ม การบริการวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 - 2564) พบว่า การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายงานวิชาการ จะต้องตั้งเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งในพื้นที่ ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น มีโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการบริการวิชาการ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการบริการวิชาการแก่บุคลากรของสถาบันอย่างทั่วถึง และจากผลการศึกษาของ Inchai (2008) ที่ศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนสำหรับมหาวิทยาลัยเอกชน คือ ควรจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบหรือแต่งตั้งคณะกรรมการระดับสถาบัน มีโครงสร้าง บทบาท หน้าที่ในการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการให้บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยเอกชน คือ การใช้เครือข่ายส่วนตัวและเครือข่ายภายนอก ดังนั้น

การสร้างเครือข่ายการให้บริการวิชาการแก่สังคมทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน จึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการให้บริการวิชาการแก่สังคม

องค์ประกอบที่ 2 คือ การพัฒนาตนเอง บรรยายได้ด้วย 10 ตัวแปร มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.705 ถึง 0.817 มีค่าไอเกน(Eigenvalues) เท่ากับ 2.884 สามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 19.611 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยอธิบายถึง การให้บริการวิชาการแก่สังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องของชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย ซึ่งชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย ต้องมีความคิดริเริ่ม การแสดงความคิดเห็น การแสวงหานวัตกรรมใหม่ๆ และการพึ่งพาตนเอง โดยนำผลการประเมินการให้บริการวิชาการ มาวางแผนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ อย่างน้อย 5 ปี ภายใต้ผู้นำที่มาจากระบวนการสรรหาตามแนวทางประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thompson & Barbara, Fogal (1976) และ Leo (1976) คือ สถาบันอุดมศึกษาในรูปแบบใหม่ ควรเน้นการสอนเพื่อพัฒนา โดยเน้นความต้องการของสังคม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Phonsri (2013) ที่กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการพัฒนาคนและกลุ่มคนในชุมชนให้มีศักยภาพเพียงพอและมีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาดังกล่าว ต้องเกิดจากความคิดริเริ่มของคนในชุมชน คิดเป็น ทำเป็น จนสามารถค้นหาปัญหา วิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง โดยหน่วยงานภายนอกเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุน นอกจากนี้ ควรให้บริการวิชาการแก่ชุมชนท้องถิ่น จนเกิดการเรียนรู้จากการให้บริการวิชาการและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง Ongart (2018) ดังนั้น การให้บริการวิชาการแก่สังคม ต้องมีกระบวนการที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 3 การมีส่วนร่วม บรรยายได้ด้วย 10 ตัวแปร มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.571 ถึง 0.805 มีค่าไอเกน (Eigenvalues) เท่ากับ 2.391 สามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 18.036 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยอธิบายถึง การมีส่วนร่วมของสถาบันการศึกษาและคณาจารย์ ในทุกกระบวนการของการดำเนินการตามแผนการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยอาจารย์มีความตระหนัก รับรู้บทบาทหน้าที่ และได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัย รวมถึงการประเมินผลสำเร็จของแผนการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wattanapunkitti (2015) พบว่า อาจารย์ผู้ให้บริการวิชาการส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการให้บริการวิชาการแก่สังคม ตั้งแต่ก่อนจะเริ่มดำเนินโครงการจนถึงการประเมินผลสำเร็จ เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนางานด้านบริการวิชาการมากขึ้น ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยสอดคล้องกับความรู้ความสามารถทางวิชาการของผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นการใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้อาจารย์ทุกคนมีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Argyris & Schon (1978) คือ ผู้นำสามารถส่งเสริมให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างคนงานกับฝ่ายบริหารได้ด้วยการให้คนงานมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร ซึ่งการได้มีส่วนร่วมจะทำให้คนงานและฝ่ายบริหารมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และ Erwin & Fred (1950) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โดย เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของบุคคล ดังนั้น การมีส่วนร่วมของบุคลากร ในทุกกระบวนการของการจัดบริการวิชาการ จะส่งผลให้เกิดการยอมรับและความร่วมมือในการดำเนินงาน มุ่งสู่ความสำเร็จของการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย

องค์ประกอบที่ 4 การจัดทำแผนแบบบูรณาการ บรรยายได้ด้วย 4 ตัวแปร มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) อยู่ระหว่าง 0.412 ถึง 0.480 มีค่าไอเกน(Eigenvalues) เท่ากับ 1.273 สามารถอธิบายความแปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 10.529 ของความแปรปรวนทั้งหมด โดยอธิบายถึง การจัดทำกลยุทธ์หรือแผนปฏิบัติการในการให้บริการทางวิชาการ โดยการบูรณาการร่วมกับพันธกิจของสถาบันการศึกษา และให้ชุมชนหรือองค์การเป้าหมายมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ มีผู้รับผิดชอบจัดทำแผนปฏิบัติการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีอาจารย์จากวิทยาลัยเป็นที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Wattanapunkitti (2015) ที่กล่าวว่า การนำความรู้และประสบการณ์จากการให้บริการวิชาการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและ/หรือการวิจัย ควรมี

การบูรณาการพันธกิจ 4 ด้าน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเข้าด้วยกัน และไม่ควรมุ่งเน้นตอบสนองการประกันคุณภาพ มากจนเกินไป เพราะอาจจะไม่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังนั้น การจัดทำแผนแบบบูรณาการด้านการ ให้บริการวิชาการ กับพันธกิจ ทั้ง 4 ด้านของสถาบันอุดมศึกษา จะสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนหรือ องค์การเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

องค์ประกอบที่ 5 การสร้างความเข้มแข็ง บรรยายได้ด้วย 9 ตัวแปร มีพิสัยของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) อยู่ ระหว่าง 0.460 ถึง 0.662 มีค่าไอเกน(Eigenvalues) เท่ากับ 1.061 สามารถอธิบายความ แปรปรวนคิดเป็นร้อยละ 6.249 ของความแปรปรวนทั้งหมด ได้อธิบายถึง การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมเพื่อ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์วัฒนธรรม และ ทรัพยากรต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาการแก้ปัญหาด้านสุขภาพ ที่ตรงกับความต้องการของชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย โดยไม่พึ่งพิงทรัพยากรจากวิทยาลัย สมาชิกในชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงไป มีการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และให้การยอมรับผู้นำ ชุมชนหรือผู้นำองค์การเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Wattanapunkitti (2015) ที่กล่าวว่า การ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์การภายนอก ในการให้บริการวิชาการที่ดี ต้องมาจากความต้องการของ ท้องถิ่น/ชุมชน อย่างแท้จริง ส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ จึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน และสะท้อนประสิทธิผล ของโครงการบริการวิชาการที่ดี และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Phetchana (2015) ที่พบว่า การเสริมสร้างความ เข้มแข็ง เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ปัจจัยที่เสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นพลังใน การพัฒนา จะต้องเกิดจากปัจจัยภายในที่เป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวความคิดของ Yimyam & Thawarome (2018) ที่ว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกหรือประชาชนในชุมชนรวมตัวกัน มีส่วน ร่วมในการพัฒนาชุมชนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สามารถพึ่งตนเอง และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ไปได้ ดังนั้น การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย จะทำให้ชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย สามารถ พึ่งพาตนเอง ในการดูแลด้านสุขภาพได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบัน พระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข โดยสิ่งที่ควรคำนึงถึงมากที่สุดคือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการ ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม กับหน่วยงานภายนอกองค์กร ทั้งที่เป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การดำเนินการบริการวิชาการแก่สังคม สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่แท้จริงและชี้แนะแนวทางการแก้ปัญหา โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สร้างนวัตกรรม ส่งผลให้เกิดความ เข้มแข็ง และยั่งยืนของชุมชนหรือองค์การเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

พัฒนาเครื่องมือแบบสอบถามระดับความคิดเห็นต่อองค์ประกอบที่ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของ วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข เพื่อนำไปใช้วัดความพร้อมในการส่งเสริมการบริการ วิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยทุกแห่งในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ในโอกาสต่อไป เพื่อทำ ให้ทราบว่ามีความพร้อมในการให้บริการวิชาการแก่สังคมในระดับใด และเป็นแนวทางสร้างเสริมความพร้อมในการ ส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก ในระดับที่สูงขึ้น ต่อไป

References

- Chemamu, A. (2013) , Academic Community Service Trends of College of Islamic Studies, in the Next Decade (B.E. 2555 – 2564). Master’ s Thesis, Master of Education in Islamic Educational Administration and management. Prince of Songkla University. (in Thai)
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). A first course in factor analysis. Hillsdale NJ: Erlbaum.
- Cronbach, L.J. (1990). Essentials of Psychological Testing. (5th ed). New York ; Harper Collins.
- Inchai S. A Study on the Appropriate Patterns and Procedures in Providing Community Academic Services for Private Universities: A Case Study of Payap and North-Chiang Mai University. Master’ s Thesis. Chiang Mai University. (in Thai)
- Likert, R. (1967). “The Method of Constructing and Attitude Scale”, Reading in Attitude Theory and Measurement. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.
- Ongart, J., Charoenwet, B. & Jaiyen S. (2018). The Administration of Academic Services for Society of Surattani Rajabhat University. *Surattani Rajabhat Journal*, 5(1), 92, 94. (in Thai)
- Phetchana, S. (2015) Self-Management Strategies of Baan Munkong-Suanplu Community, Sathorn, Bangkok. A Minor Thesis, Faculty of Social Administration. Thammasat University. (in Thai)
- Sonthaya Phonsri. (2013). Development of individuals and groups. Bangkok: Odeon Store. (in Thai)
- Timsuwan, B., & Lattanand, K. (2013). Social service : The development of quality to create value.
- Wattanapunkitti, P. (2015). Factors Influencing the Effectiveness of the Social Academic Services of Rajabhat Universities in the North Region. *Journal of Modern Management Science*, 8(1), 42, 44. (in Thai)